

De theorie en praktijk van integraal werken aan studentenwelzijn:

Een factsheet voor onderwijs, gemeente, preventie- en zorgprofessionals

Werken aan studentenwelzijn: pak het integraal aan

Studentenwelzijn is een groot concept met vele kanten, wat het een uitdaging maakt om eraan te werken. Onderzoek laat zien dat werken aan studentenwelzijn het meest effectief is als je dit volgens een zogeheten *integrale benadering* doet. Maar wat bedoelen we daarmee? De kern van integraal werken is *samen*. Bij integraal werken gaat het daarbij om: 1) dat je de verschillende thema's en activiteiten in *samenhang* ziet en in *samenhang* uitvoert en 2) dat verschillende stakeholders, waaronder studenten zelf, hierbij actief *samenwerken*. Elk legt een

stukje van de welzijnspuzzel. Samen leg je daarmee de hele puzzel. Door activiteiten in samenhang uit te voeren versterken deze activiteiten elkaar. Door integraal te werken wordt studentenwelzijn ook duurzaam als thema belegd in de onderwijsinstelling.

Drie doelen van deze factsheet:

1. De meerwaarde van integraal werken aan studentenwelzijn laten zien;
2. Een integraal framework aanreiken waarmee dit kan worden gerealiseerd; en
3. Een voorbeeld van *good practice* in Nederland uitlichten als concrete inspiratiebron.

We beginnen bij het begin: wat verstaan we onder studentenwelzijn?

Wat is studentenwelzijn?

Studentenwelzijn is een veelzijdig concept. Het betekent in elk geval voor studenten een gevoel van zelfvertrouwen en veerkracht, het hebben van sociale steun, positief in het leven (kunnen) staan en toegerust zijn om mentale gezondheidsvaardigheden in te zetten, zoals het herkennen van eigen emoties en met eigen emoties te kunnen omgaan, open kunnen zijn over moeilijke situaties en hulp kunnen vragen^{1,2,3}. Onder studentenwelzijn wordt ook het voorkomen of verminderen van risicovol of problematisch gebruik van alcohol, roken, drugs, tabak, vapes en oneigenlijk gebruik van medicijnen verstaan. Daarnaast gaat het om vele subthema's van mentale gezondheid zoals stress, prestatiedruk, angst en somberheid en eenzaamheid.

Een belangrijk element van welzijn is *sense of belonging*: een gevoel van veiligheid en geborgenheid wanneer je onderdeel uitmaakt van een groep⁴, waarbij een student een balans ervaart tussen zichzelf accepteren en zich geaccepteerd voelen. Je kunt je van daaruit verbinden met anderen, wat sterk bijdraagt aan goed in je vel zitten en geloof hebben in eigen kunnen.

Voorgaande is geen uitputtende beschrijving van het omvangrijke thema studentenwelzijn. Voor meer thema's verwijzen we graag naar het document bij het [Framework Studentenwelzijn](#), waarover verderop in deze factsheet meer.

Studentenwelzijn gaat over alle studenten. Onderzoek laat namelijk zien dat er een **wederzijdse relatie is tussen leren en welzijn**². Studenten leren beter als ze goed in hun vel zitten en goed onderwijs draagt hier

in sterke mate aan bij. Onderwijsinstellingen spelen dus een belangrijke rol in het welzijn van de jongeren die bij hen studeren. Niet alleen brengen studenten veel tijd door op de instelling, hun functioneren in die onderwijsinstelling hangt ook sterk samen met hoe goed ze in hun vel zitten. Dit is iets waar de onderwijsinstelling invloed op heeft.

Een groot deel van de studenten in Nederland zit goed in hun vel, blijkt uit onderzoek. Maar verschillende onderzoeken laten óók zien dat het met een deel van de studenten niet zo goed gaat. Dit benadrukt het belang van het investeren in studentenwelzijn. Zo blijkt uit de [Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hoger onderwijs \(2023\)](#) dat meer dan de helft van de hbo- en wo-studenten psychische klachten zoals angst en somberheid ervaren en dat veel studenten risicovol drinken.

Onderzoek onder mbo-studenten beschrijft eenzelfde beeld. Zo blijkt uit de rapportage van [TestJeLeefstijl \(2024\)](#) dat ruim 15% van de mbo-studenten zich somber voelt. Onderzoek naar [Middelengebruik in het mbo \(2023\)](#) laat zien dat bij bijna één derde van mbo-studenten rookte in de afgelopen maand. Test je Leefstijl (2024) laat ook zien dat bij een kwart van de mbo-studenten er sprake is van risicovol alcoholgebruik in het weekend.

Wat houdt integraal werken in?

Onderzoek toont aan dat integraal werken effectiever is dan een tijdelijke, gefragmenteerde aanpak met losse pijlers of losse initiatieven⁵. Die meerwaarde zit zowel in de samenhang van activiteiten als ook in de duurzaamheid van die benadering. Met duurzaamheid bedoelen we dat integraal werken bijdraagt aan een structurele verankering van studentenwelzijn in het beleid en de cultuur van de onderwijsinstelling.

Zoals eerder genoemd, draait een integrale benadering om het in *samenhang* inzetten van activiteiten voor studentenwelzijn. Dit kan bijvoorbeeld het vanuit één punt gecoördineerde welzijnsaanbod binnen onderwijsinstellingen zijn, in plaats van losse interventies. Het betekent ook dat er *samenwerking* plaatsvindt tussen verschillende stakeholders en uit verschillende vakgebieden. Denk aan preventiewerkers in de verslavingszorg, huisartsen of zorgmedewerkers. Voor studenten die vanwege complexe problemen hulp bij professionals buiten de onderwijsinstelling nodig hebben is goede samenwerking met zorgpartners van belang. Hierdoor vinden studenten snel hun weg naar extra ondersteuning wanneer dat nodig is. Dit voorkomt vaak ook studie-uitval. Goede verwijsafspraken zijn hierbij van belang en passen bij integraal werken.

Onderbouwende theorieën integraal werken aan studentenwelzijn

Integraal werken aan studentenwelzijn kent een aantal onderbouwende theorieën over welzijn. We lichten hieronder deze theorieën kort toe. Een uitgebreide beschrijving is in de [Kennissynthese Integraal werken aan studentenwelzijn](#) te vinden.

Mental health dual continuum model⁶

Dit model dient als uitgangspunt voor veel internationale frameworks voor studentenwelzijn (zoals [The National Standard for Mental Health and Well-Being for Post-Secondary Students](#), uit Canada, en het [Stepchange Model](#) uit het Verenigd Koninkrijk). Het beschrijft hoe mentale gezondheid uit twee dimensies bestaat. Enerzijds de dimensie van mentaal welbevinden en anderzijds de dimensie van mentale klachten. Welbevinden en mentale klachten kunnen zowel samenhangen als ook los van elkaar staan. Zo kan een student mentale klachten hebben, maar kan deze student zich tegelijkertijd best goed in zijn vel voelen. Het een sluit het ander niet uit.

Wat betekent dit model voor integraal werken? Dat er aandacht mag zijn voor zowel de bevordering van een positief mentaal welbevinden als voor de juiste ondersteuning en zorg wanneer mentale klachten zich voordoen. Kortom, het ondersteunt de boodschap dat een onderwijsinstelling ervoor zorgt dat alle studenten kunnen floreren. Tegelijkertijd biedt het een passend aanbod voor studenten die mentale klachten ervaren. Beide dragen bij aan dat studenten goed in staat zijn om te leren.

Socio-ecologisch model⁷

Dit model ligt ten grondslag aan internationale voorbeelden (zoals [The National Standard for Mental Health and Well-Being for Post-Secondary Students](#), uit Canada). Het is ook een fundament voor Nederlandse voorbeelden van integraal werken die over het bevorderen van de mentale gezondheid en het voorkomen van middelengebruik gaan ([Welbevinden op School](#), en [Helder op School](#)).

Het socio-ecologisch model laat zien hoe factoren op verschillende niveaus de ontwikkeling van een persoon beïnvloeden. Deze niveaus zijn de persoonlijke vaardigheden, sociale relaties, de institutionele context (zoals de sfeer in de onderwijsinstelling), en bredere maatschappelijke omstandigheden (zoals woningnood en prestatiedruk). De wisselwerking en verbindingen tussen deze factoren beïnvloeden op een positieve of negatieve manier de mentale gezondheid van een individu. Toegespitst op de onderwijsomgeving laat het model zien dat verschillende omgevingen binnen en buiten de onderwijscontext bijdragen aan studentenwelzijn. Dit is bijvoorbeeld te zien in de [Gezonde School](#) aanpak (voor mbo) waar verschillende partijen aan zet zijn bij het voorkomen van middelengebruik en hierin samenwerken. Dit zijn het onderwijsteam, de klas, het onderwijsklimaat, de thuisomgeving, en partners buiten het onderwijs zoals zorgpartners en gemeenten.

Integraal werken aan studentenwelzijn: internationaal

In het buitenland zijn er diverse voorbeelden van integraal werken aan studentenwelzijn (zie de [Kennissynthese](#) voor een overzicht), zoals de eerder genoemde [The National Standard for Mental Health and Well-Being for Post-Secondary Students](#), en [Stepchange Model](#). Deze frameworks hebben een aantal overeenkomsten:

- In de visie staat centraal hoe een (mentale) gezondheidsbevorderende onderwijsomgeving actief bijdraagt aan de (mentale) gezondheid van studenten;
- Ze geven richting aan hoe je integraal kan werken, maar gaan uit van dat de gebruiker zelf de concrete toepassing invult voor de eigen context;
- Studentenwelzijn is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling en (zorg)partners;
- Ze benadrukken het belang van het betrekken van studenten als stakeholders, een inclusieve cultuur, het trainen van medewerkers in kennis en vaardigheden met betrekking tot studentenwelzijn. Daarnaast benadrukken ze dat er een ruime beschikbaarheid van diensten die studenten begeleiden, ondersteunen en hulp bieden aanwezig is.

Integraal werken aan studentenwelzijn: in Nederland

De afgelopen jaren werkt men in het Nederlandse onderwijs hard aan het bereiken, behouden en verbeteren van studentenwelzijn. Steeds meer onderwijsinstellingen streven ernaar dit op integrale wijze te doen. Ons land kent al mooie voorbeelden van integraal werken aan studentenwelzijn, zoals bij de Universiteit Leiden, Universiteit Utrecht, de Hogeschool Utrecht en MBO Rijnland. Voor een uitwerking van een aantal van deze casussen verwijzen we graag naar de eerder verschenen [Kennissynthese](#). In Nederland is er vanuit de aanpak [Gezonde School](#) en haar vier pijlers (educatie, beleid, signalering, en schoolomgeving) een kapstok voor een integrale aanpak waarbij verschillende leefstijlthema's (zoals middelengebruik, welbevinden, voeding) centraal staan.

Hoewel er mooie praktijkvoorbeelden zijn, was er in Nederland tot kort geen framework dat de samenhang en onderdelen van studentenwelzijn duidelijk maakte en uitwerkte. Ook met als doel het framework binnen verschillende onderwijsinstellingen (mbo, hbo, en wo) toe te passen. Om onderwijsinstellingen te ondersteunen in het integraal werken is door het programma [Stijn](#) een [Framework Integraal werken aan studentenwelzijn](#) voor de Nederlandse context ontwikkeld. De volgende paragraaf licht dit framework toe. We sluiten de factsheet daarna af met een Nederlands praktijkvoorbeeld van integraal werken.

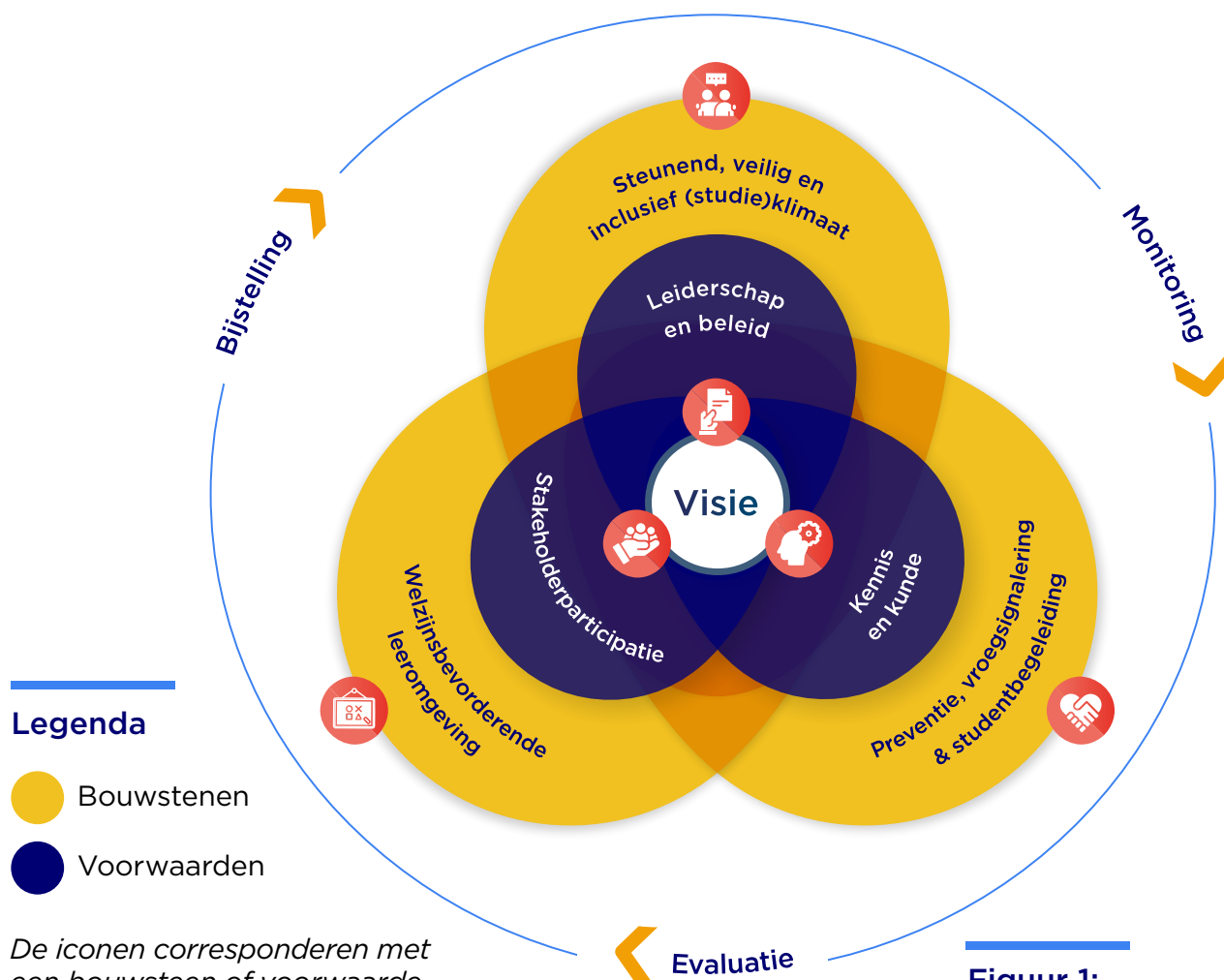

Het Framework Studentenwelzijn

Het Framework Studentenwelzijn biedt overzicht en structuur in de vele activiteiten, beleidszaken en stakeholders op het gebied van integraal werken aan studentenwelzijn in Nederland. Het is gebaseerd op het Canadese framework voor studentenwelzijn, de [National Standard for Mental Health and Well-Being for Post Secondary Students](#), waar al veel Canadese onderwijsinstellingen succesvol mee werken. Ook sluit het aan bij de pijlers van de reeds bestaande programma's voor welbevinden en preventie van middelengebruik in het mbo: [Welbevinden op School](#), [Helder op School](#)

en de aanpak [Gezonde School](#). Lees meer over deze programma's in het [Framework Studentenwelzijn](#).

Het framework geeft richting. De bedoeling is dat een opleiding, een cluster van opleidingen of een onderwijsinstelling met behulp van het framework zelf prioriteert waaraan zij wil werken en hoe zij dat wil doen binnen de eigen context.

Figuur 1:
Visualisatie van het
Framework Studentenwelzijn.

De opbouw van het framework is als volgt, het bestaat uit drie samenhangende onderdelen. Een **visie**, drie essentiële **voorwaarden** en drie inhoudelijke **bouwstenen**. We lopen hier de drie hoofdonderdelen kort langs:

Visie: Het eerste onderdeel van het framework is de visie. Een visie maakt duidelijk dat men studentenwelzijn prioriteit geeft en biedt strategische richting. Het helpt een (onderdeel van een) onderwijsinstelling bij het ontwikkelen van beleid en initiatieven die studentenwelzijn structureel ondersteunen dan wel verbeteren. Een visie stelt de onderwijsinstelling in staat om duidelijk te maken welke aspecten van studentenwelzijn specifiek belangrijk zijn binnen de instelling. Dit gebeurt door specifieke waarden, thematische speerpunten of strategische keuzes te benoemen. Voor voorbeeldvisies verwijzen we graag naar de [Handleiding bij het framework](#).

Voorwaarden: Het tweede onderdeel van het framework bestaat uit voorwaarden: randzaken die je eerst op orde moet hebben voordat je de inhoud induikt. Deze voorwaarden voeden de bouwstenen en maken het mogelijk om daarin goede stappen te zetten. De drie voorwaarden zijn Leiderschap en beleid, Stakeholderparticipatie, en Kennis en kunde.

Leiderschap zorgt ervoor dat de activiteiten altijd gecoördineerd worden. De onderwijsinstelling of opleiding cluster zet actief een aanjager in en maakt middelen vrij om studentenwelzijn te versterken. Voorgenomen activiteiten vinden hun bedding in *beleid* dat een duidelijke koers aangeeft en borging biedt. Samenwerking met alle belanghebbenden versterkt de uitvoering maximaal:

Stakeholderparticipatie is essentieel.

Deze partijen hebben samen expertise en kunnen gezamenlijk de puzzel leggen die studentenwelzijn heet.

Tot slot kan je activiteiten pas kwalitatief goed oppakken als er *kennis en kunde* in huis is die deze activiteiten onderbouwt en drijft.

Bouwstenen: Door je voorwaarden goed geregeld te hebben, leg je een stevige basis om goed inhoudelijk aan de slag te kunnen gaan met de bouwstenen. Dat zijn de inhoudelijke aandachtsgebieden waarmee het welzijn van studenten direct of indirect kan worden bereikt, behouden of versterkt. Het gaat om drie grote bouwstenen waar per bouwsteen diverse subthema's onder vallen. Deze bouwstenen hangen nauw met elkaar samen en beïnvloeden elkaar.

Steunend, veilig en inclusief (studie)klimaat: dit gaat om het creëren van een klimaat waarbij alle studenten en medewerkers zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelen.

Preventie, vroegsignalering, & studentbegeleiding: houdt in dat het beleid en bijbehorende activiteiten dragen bij aan het laten floreren van alle studenten. Dat eventuele problemen bij studenten tijdig worden gesignaleerd. En dat de onderwijsinstelling een begeleidingsaanbod in huis heeft dat passend is voor de eigen studentenpopulatie.

Welzijnsbevorderende leeromgeving: een online en offline leeromgeving is vormgegeven waarin studenten zich gezien, uitgedaagd en ondersteund voelen. De leeromgeving is er één waarin professioneel en persoonlijke ontwikkeling plaats kan vinden.

De drie bouwstenen tezamen beslaan alle elementen waarvan uit de wetenschap bekend is dat deze bijdragen aan goed in je vel zitten⁸. Zo gaat het om de cultuur binnen de onderwijsinstelling die niet alleen de studenten ervaren, maar ook de medewerkers. Daarom staat het woord 'studie' tussen haakjes. Als er sprake is van binding tussen studenten en onderwijsprofessionals dan schept dat de basis voor jezelf kunnen zijn. Ook dat studenten zich thuis kunnen voelen, mogelijke problemen kunnen signaleren en bespreekbaar maken. De binding maakt goede begeleiding van studenten mogelijk.

Het gaat ook om studenten leren mentale gezondheidsvaardigheden te ontwikkelen en onderhouden, als ook om studenten die problemen met hun mentale gezondheid of middelengebruik

ervaren extra te ondersteunen. Met mentale gezondheidsvaardigheden wordt bijvoorbeeld bedoeld dat de student zicht heeft op risicosignalen, kennis heeft over stress, prestatiedruk en coping, emotieregulatievaardigheden en veerkracht ontwikkelt, en hulp kan vragen. Tot slot gebeurt veel van het werken aan studentenwelzijn ook binnen de *organisatie van het onderwijs*. De wijze waarop toetsbeleid in meer of mindere mate bijdraagt aan prestatiedruk, en of er een studeerbaar curriculum is zijn daar voorbeelden van. Ook draagt een goede groepsdynamiek in de klas bij aan welzijn.

Voor meer informatie over de opbouw van het framework en voorbeelden van hoe de onderdelen samenhangen verwijzen we graag naar het [Framework Studentenwelzijn](#).

De voordelen en meerwaarde van het werken met het Framework op een rijtje:

- Het laat je zien dat werken aan studentenwelzijn draait om het uitgangspunt dat goed in je vel zitten sterk bijdraagt aan goed kunnen leren en ontwikkelen. Goed onderwijs en goed kunnen leren helpen ook weer bij het goed in je vel zitten. Dat betekent dat investeren in studentenwelzijn dus het leren van studenten (mede) faciliteert en dat goed kunnen leren bijdraagt aan welzijn;
- Het geeft je een helder overzicht van thema's, voorwaarden, stakeholders en activiteiten die horen bij het werken aan studentenwelzijn, dit geeft structuur aan je stappen in integraal werken aan studentenwelzijn;
- Het laat je zien hoe deze thema's, voorwaarden, stakeholders en activiteiten samenhangen en elkaar versterken;
- Het geeft je gemeenschappelijke taal voor het sámen werken aan studentenwelzijn, je weet met elkaar waar je het over hebt als je vertrekt vanuit eenzelfde kader;
- Het biedt je richtlijnen voor het werken aan studentenwelzijn en daarmee houvast. Het helpt in het maken van keuzes in het werken aan studentenwelzijn, omdat je in één oogopslag kan zien waar je al aan werkt en waar nog kansen liggen om aan te werken;
- Het kan het werk dat je al hebt verricht in studentenwelzijn bekrachtigen en je daarmee bevestigen dat je op de goede weg bent;
- Het kan zowel onderwijsinstellingsbreed als op opleidingsniveau of cluster van opleidingen gebruikt worden.

Een praktijkvoorbeeld in Nederland: Erasmus Universiteit (EUR)

We sluiten deze factsheet af met een van de mooie praktijkvoorbeelden van integraal werken aan studentenwelzijn die ons land rijk is, het voorbeeld van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Bij de Erasmus Universiteit is sinds 2019 het [Programma Studentenwelzijn](#) van kracht. Het programma is gebaseerd op een visie:

“Het Programma Studentenwelzijn draagt bij aan het strategische doel van toekomstgericht onderwijs aan de EUR waarbij de universiteit verantwoordelijk is voor het opleiden van veerkrachtige professionals die een succesvolle bijdrage kunnen leveren aan verandering in de samenleving en een tastbare impact kunnen hebben. Daarvoor is een shift in focus cruciaal van studiesucces in de zin van academische ontwikkeling en studieprestaties, naar studentsucces waarbij ook aandacht is voor welzijn en persoonlijke ontwikkeling. Het Programma Studentenwelzijn, dat zich richt op welzijn en persoonlijke ontwikkeling, legt de basis voor en versterkt de academische en professionele ontwikkeling van studenten.”

Als we het Framework Studentenwelzijn naast het programma van de EUR leggen zien we dat zowel de voorwaarden en bouwstenen goed zichtbaar zijn. Een paar voorbeelden. Het valt op dat de EUR actief is in de bouwsteen *Preventie, vroegsignalering & studentbegeleiding*. Dit blijkt uit hun investering in een getrapte zorgbenadering en een ‘EUR-ondersteuningsketen’ om tijdige ondersteuning te leveren. Ook investeren ze in een *Steunend, veilig en inclusief (studie) klimaat* door het ontwerp van ‘The Living Room’. Deze fysieke ruimte bevordert *sense of belonging* en thuis kunnen voelen: door hun duidelijke visie en doel om de focus op welzijn te normaliseren, zien we een koppeling met *Welzijnsbevorderende leeromgeving*. Ook is goed te zien dat *Stakeholderparticipatie* een stevig uitgangspunt is. De behoeften en voorkeuren van de studenten zijn leidend bij de ontwikkeling van bijvoorbeeld diensten en hulpmiddelen om welzijn te ondersteunen. Ze geven ook aandacht aan *Kennis en kunde*. Bijvoorbeeld door medewerkers trainingen aan te bieden om problemen bij studenten te signaleren en te doorverwijzen naar de juiste dienst.

Om het programma van de EUR beter te leren kennen is een kort interview gehouden met de projectmanager. Er werd gesproken over de meerwaarde van een integrale benadering van studentenwelzijn en wat het heeft opgeleverd. Op drie manieren was de meerwaarde en belang duidelijk. "Om voet aan de grond te krijgen en om het thema op de lange termijn aandacht te geven. Wanneer studentenwelzijn overal in terugkomt werkt dit bevorderend voor de implementatie van activiteiten".

Ook bespraken we hoe ze voor een breed gedragen visie zorgden. "Dit ging door middel van een top-down en bottom-up benadering. Een voorbeeld van de top-down is dat de Rector pal achter de visie stond. Daarna werd het studentenmanifest door alle onderwijsdirecteuren ondertekend. En door participatie van de studenten creëerden we een beweging van bottom-up".

Er werd ook over goede voorbeelden van integraal werken gesproken en hoe deze er in de praktijk van de EUR uit zien. De implementatie van de 'Persoonlijke Ontwikkeling Shops' bij twee faculteiten is een goed voorbeeld. Dit is een online omgeving dat onderdeel vormt van het digitale onderwijs platform. Het is vergelijkbaar met een minor en volledig geïntegreerd in het studieprogramma. Studenten kunnen uit verschillende keuzevakken kiezen, laagdrempelige modules over bijvoorbeeld omgaan met stress. En ze krijgen er ook wat voor terug waarmee

het niet als 'extra' wordt gezien. Dat deze activiteit werkt is te zien aan deelnamecijfers want deze zijn hoog. Ook is er een toename van deelnemers gezien in vergelijking met de periode ervoor wanneer deze modules niet geïntegreerd waren onder één dak én in het curriculum.

De EUR concludeert tot slot: "door het werken aan studentenwelzijn integraal te doen is het bij ons een vanzelfsprekend onderdeel geworden van het leren, werken en leven op de EUR."

Daarmee is de casus van de EUR een mooi voorbeeld van hoe werken aan studentenwelzijn bijdraagt aan het duurzaam en succesvol kunnen verankeren van studentenwelzijn binnen de onderwijsinstelling.

Over programma Stijn

Stijn, een kennis- en ondersteuningsprogramma voor studentenwelzijn, helpt mbo, hbo en wo-instellingen, gemeenten en preventie- en zorgprofessionals om integraal te werken aan studentenwelzijn. Stijn heeft recent een aantal ondersteunende producten gepubliceerd over integraal werken: de [Kennissynthese Integraal werken aan studentenwelzijn](#), de wetenschappelijke basis van integraal werken. Daarnaast werden het [Framework Studentenwelzijn](#) en de bijbehorende praktische [Handleiding bij het framework](#) gepubliceerd. Deze factsheet is een vereenvoudigde weergave van de kennissynthese en het Framework Studentenwelzijn.

Referenties

- ¹ Kappe, F. R. (2017). *Studiesucces: Verbinden als stap voorwaarts. Een oplossingsrichting op basis van een synthese van literatuur en eigen praktijkonderzoeken*. Lectorale rede, Hogeschool Inholland.
- ² Miers, A. C. et al., (2024). *Integraal werken aan studentenwelzijn. Een kennissynthese van integrale modellen, frameworks en praktijkvoorbeelden voor studentenwelzijn in het mbo, hbo en wo*. Utrecht: Trimbos-instituut en ECIO. <https://www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/tri-62-072-integraal-werken-aan-studentenwelzijn/>
- ³ Wegen van der, J., & Koning de, A. (2023). Landelijk Kader Studentenwelzijn 2023-2030. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/16/landelijk-kader-studentenwelzijn-2023-2030>
- ⁴ Asher, S.R., & Weeks, M.S. (2013). *Loneliness and Belongingness in the College Years*. In: The Handbook of Solitude.
- ⁵ Wignall, A., Kelly, C., & Grace, P. (2021). How are whole-school mental health programmes evaluated? A systematic literature review. *Pastoral Care in Education*, 40(2), 217-237. <https://doi.org/10.1080/02643944.2021.1918228>
- ⁶ Westerhof, G. J., & Keyes, C. L. (2010). Mental illness and mental health: The two continua model across the lifespan. *Journal of adult development*, 17, 110-119. <https://doi.org/10.1007/s10804-009-9082-y>
- ⁷ Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.), *International encyclopedia of education* (2nd ed., Vol. 3, pp. 1643-1647). Oxford, UK: Pergamon Press.
- ⁸ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

Colofon

Opdrachtgever en financier:
Ministerie van Onderwijs,
Cultuur & Wetenschap

Auteurs

Anne C. Miers
Jolien Dopmeijer
Sabine Peters

Met dank aan

Michelle van der Horst
Jelmer Muis

MBO Raad
Vereniging Hogescholen
Universiteiten van Nederland
en hun achterban

Vormgeving

wijzijnmeo.nl

Omslagbeeld

www.istock.com

Personen afgebeeld op de omslag van deze uitgave zijn modellen en hebben geen relatie tot het onderwerp van deze uitgave of ieder onderwerp binnen het onderzoeksdomein van het Trimbos-instituut.

Trimbos-instituut
Da Costakade 45
Postbus 725
3500 AS Utrecht
030 - 297 11 00
www.trimbos.nl

© 2025, Trimbos-instituut, Utrecht
ECIO, Den Bosch.

Tekst uit deze publicatie mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Deze uitgave mag worden verveelvoudigd voor eigen of intern gebruik. Deze uitgave is te downloaden via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer TRI-62-116.